

Hollanda Entegrasyon Politikalarında Zorunlu Entegrasyon Sınavı (*Inburgering Examen*)¹

Bahar Cebe²

Paternotte (D66) ve Heerma (CDA) milletvekillerinin Hollanda'ya göç edecek yeni Türkler için verdiği entegrasyon önergesinin ardından Hollanda Sosyal İşler ve İstihdam Bakanı Wouter Koolmees, Hollanda Temsilciler Meclisi'ne verdiği demeçte 1 Ocak 2021'den itibaren Hollanda'ya gelecek olan Türkiye vatandaşlarının zorunlu entegrasyon sınavlarına girmesi gerektiğini belirtti. Sınav, Hollanda dili³ ve toplumu konularını içeriyor. Sınavı geçenler Hollanda'da oturma izni kazanırken başarısız olanlar Hollanda'da yaşama hakkı elde edemeyecek. Sınavı başarı ile geçerek Hollanda'ya yerleşmeye hak kazananlar, kişiye özel entegrasyon kursuna başlayacak.⁴ Hollanda'da göçmenler için İkinci Dil Olarak Hollandaca kursu (staatsexamen NT2), entegrasyon kursu ve okuryazarlık kursuları mevcut. Kursa gitmek için başvuru okullar ise göçmenin hangi kursa gideceği konusunda yardımcı oluyor.⁵

1 Ocak 2007 tarihinden itibaren Verdonk Uyum Yasası ile Hollanda'da uzun

¹ “Entegrasyon Sınavları” anlamına gelmektedir.

² Araştırma Asistanı, Göç Araştırmaları Vakfı (TÜDAM).

³ Hollandaca, Felemekçe'nin bir lehçesidir. Hollandaca, Hollanda, Belçika (Flaman Bölgesi) ve Surinam'da konuşulmaktadır. Hollandaca ayrıca Aruba, Curaçao ve Sint Maarten'de de resmi dildir. <https://www.hollandavesen.nl/kraliyet-hakk%C4%B1nda/hollanda-dili> (Erişim:03.03.2020)

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/02/04/turkse-nieuwkomers-woorden-inburgeringsplichtig> Erişim:03.03.2020.

⁵ <https://www.inburgeren.nl/en/integration-in-the-netherlands/choosing-course.jsp> Erişim: 04.03.2020.

süre ikamet edeceklerin anavatanlarında Hollanda dili ve kültürü sınavını geçme zorunluluğu getirildi. Yasaya ilişkin sorumluluklarını yerine getirmeyenlere uygulanacak yaptırımlar 1 Temmuz 2010 tarihinde yürürlüğe girdi. Takibini Belediye Konseylerinin yaptığı bu zorunluluktan muaf tutulanlar, 18 yaşından küçük, 65 yaşından büyük kişiler, okul çağı süresince (5-16 yaş) Hollanda’da 8 sene yaşamış kişiler, Hollanda dili ve kültürüne vakıf olduğunu ispat edenler, uyum sürecinden muaf tutulacak diploma veya belgeye sahip olanlar olarak belirtilmiştir. Entegrasyon sınavından AB, İsviçre, Avrupa Ekonomik Alanı ve Türk vatandaşları muaf tutulmuştur. Türk vatandaşlarının muafiyeti yasa ile getirilmemiş 2011 yılında hukuki yollarla kazanılmıştır.⁶ Türkiye ile Avrupa Topluluğu (AT) arasında 1963 yılında imzalanan Ortaklık Anlaşması ve 1970 tarihli katma protokol uyarınca, Türk vatandaşları Sivik [Civic (Yurttaşlıkla ilgili)] Entegrasyon⁷ yükümlülüğünden 2011’den itibaren muaf tutuluyordu.⁸

Hollanda ilk başlarda Türkiye vatandaşlarının da Sivik Entegrasyona tabii olmasını talep ettiyse de Türkiye, 1963 Ortaklık Anlaşması uyarınca bu talebi geri çevirdi ve Türkiye vatandaşları muaf tutuldu. Uzun zamandır tartışılan bu konu, Avrupa Adalet Divanı’nın 2014 yılında başarılı bir entegrasyon sonucu göz önünde bulundurularak “bariz kamu yararı nedeni ile Ortaklık Anlaşması hükümlerinin ihlal edilebileceği” kararına dayanılarak değiştirilmeye çalışılıyor.⁹ Koolmees, Avrupa Birliği ile yapılan anlaşmaya “yorum değişikliği” getirebileceğini iddia etti. Ayrıca bakanlık açıklamasında; kursların, yeni gelenlerin topluma ayak uydurmaları, iş piyasasına katılarak dil öğrenmelerinin sağlanması bakımından önemli olduğunu belirtti.

⁶ Kolbaşı Muyan, G., Avrupa’da Göçmen Politikaları, Detay Yayıncılık, 2018.

⁷ “Sivik Entegrasyona göre devletler tarihsel entegrasyon, asimilasyon, çokkültürcülük ve dışlayıcılık modellerini terk etmektedirler. Bu yeni sivik entegrasyon politikaları; misafir eden topluma başarılı katılımı esas alan, sadece ekonomik entegrasyon ve sivil katılım ya da politik entegrasyon temeliyle yetinmeyen bir anlayışın ürünüdür. Bu yeni model; ulusal vatandaşlığın simgesi olan ülke hakkında bilgi, dil yeterliliği, liberal ve sosyal değerler gibi özelliklere bireysel taahhütleri içeren bir entegrasyon modelidir. “(Ceceli Köse, S., Çokkültürcülük Politikalarından Entegrasyon Politikalarına Geçiş: Hollanda’daki Türkiye Kökenli Göçmenler Üzerine Bir İnceleme, 2012, s.19)

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/02/04/turkse-nieuwkomers-worden-inburgeringsplichtig> Erişim:03.03.2020.

⁹ <https://nos.nl/artikel/2290592-kabinet-is-hoopvol-over-inburgeringsplicht-turken.html> Erişim: 02.03.2020.

Hollanda, hükümet sayfasında zorunlu entegrasyon sınavını gerektiren dört sayfalık bir açıklama yayımlandı. Bu açıklamada şunlara yer veriliyor: Hollanda, 2007'den beri Sivik Entegrasyon Yasası ile AB dışından gelen göçmenlere dil ve kültür konulu kursları uyguluyor. 2011 yılında ise Merkez Temyiz Mahkemesi'nin (CRvB) kararı ile Türkler için Sivik Entegrasyon yükümlülüğü sona erdirilmiştir. CRvB, bu kararı Avrupa Birliği-Türkiye ortaklık yasasına aykırı olduğu şeklinde gerekçelendirmiştir.¹⁰ 1963 Ortaklık Anlaşması'na göre üye devletler, Türk işçilere, üye ülkede yasal olarak ikamet eden serbest çalışanlara ve aile üyeleri için kısıtlamalar getirememektedir. Avrupa Adalet Divanı içtihat hukuku, 2013 yılından itibaren Sivik Entegrasyon yükümlülüğü gibi kısıtlama içeren bazı zorunlulukları, kamu yararının ağır basması düşüncesiyle haklı görmektedir. Hollanda İstatistik Bürosu (CBS) analizine göre; Türkiye kökenli yeni gelenler entegrasyon oranı bakımından Fas kökenli ve diğer AB üyesi ülkelere gelenlerle kıyaslandığında ortada bulunmaktadır. Bu nedenle Hollanda devleti entegrasyonun Türkiye'den gelenlerin bizzat kendileri ve Hollanda toplumu için gerekli olduğunu düşünmektedir. Hollanda dili ve toplumu hakkında göçmenlerin bilgilenebilmesi, göçmenlerin Hollanda toplumuna daha kolay adapte olmasına ve bağımsız hareket etmesini sağlaması bakımından savunulmaktadır. Ayrıca Hollandaca, entegrasyonun birinci aşaması olarak görülüp söz konusu ilk aşama gerçekleştirilmeden diğer aşamaların zorlaşacağı belirtilmektedir.¹¹

Yasa, geriye dönük olarak uygulanmayacak bundan sonra çeşitli sebeplerle Hollanda'ya gelecek Türkiye vatandaşları için geçerli olacak. Hollanda belediyeleri yeni entegrasyon sisteminde Türkiye'den gelen göçmenlere rehberlik edecek, Entegrasyon ve Katılım Planı hazırlayacak, entegrasyonda kaydedilen ilerlemeyi takip edecektir.¹²

Göçmen ailelerin Hollandaca dil eğitimi için Eğitim Yürütme Ajansı'ndan (DUO- *Dienst Uitvoering Onderwijs*) kredi almaları mümkün.¹³ Danışma grubu

¹⁰ CRvB 16 augustus 2011, ECLI:NL: CRVB:2011:BR4959.

¹¹ Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Motie van de leden Paternotte en Heerma inburgering voor Turkse nieuwkomers, 4 Şubat 2020.

¹² <https://nos.nl/artikel/2290592-kabinet-is-hoopvol-over-inburgeringsplicht-turken.html> Erişim: 02.03.2020.

¹³ <https://www.ikwilinburgeren.nl/> Erişim:03.03.2020.

Andersson Elffers Felix (*AEF*) ve hükümetin makro-ekonomik düşünce kuruluşu Merkezi Planlama Kurulu'nun (*Het Centraal Planbureau-CPB*) yaptığı araştırmaya göre; yeni kuralların uygulanması için 197 milyon Avroluk (bakanlığın bütçesinden 42 milyon Avro daha fazla) bütçeye ihtiyaç duyulacak.¹⁴ Bu bakımdan yeni sistem, Hollanda'daki belediyelerin mali sorumluluklarının artacağı gözüküyor. Koolmees, 14 Kasım 2019 tarihinde yaptığı açıklamada belediyelerin, yeni entegrasyon sisteminin amaçlarını desteklemekle birlikte mali yükü kaldırmak için yeterli güce sahip olmadığını belirtmişti. Ayrıca belediyelerin eşit finansal kaynak ve görevlere sahip olması için Hollanda Belediyeler Birliği (*Vereniging van Nederlandse Gemeenten-VNG*) ile iş birliği içinde düzenlemeler yapılacağını ifade etti.¹⁵

2013 yılından itibaren göçmenlere 10.000 Avro kredi veriliyor ve kendi Hollandaca kurslarını bulmaları bekleniyor. Eğer kişi Hollanda'ya geldikten 3 yıl içerisinde entegrasyon sınavlarını geçemezse alınan kredi geri ödenmek zorunda. 2018 yılında Koolmees, göçmenlere “kendin bul/yap” yaklaşımının başarısızlık getirdiği bunun için yerel yetkililere bu konu hakkında sorumluluk verilmesi gerektiğini savundu. Planda, başvurularda yükü hafifletmek için belediye meclislerine dil eğitimi için bütçe desteği sağlanacağı ve belediyelerin bireysel entegrasyon kursu ayarlama zorunluluğunun olacağı yer alacak.¹⁶

Haziran 2018 tarihinde Sosyal İşler Bakanlığı için yürütülen araştırma bulgularına göre, birçok göçmenin entegrasyon ve dil kurslarının çeşitliliği nedeniyle zorlanmaları söz konusu.¹⁷ Diğer bir araştırmaya göre ise yeni gelenlerin sadece üçte birinin üç yıllık süre zarfında gereksinimlerini karşılayabilmekte.¹⁸ Hollanda hükümetine göre bu durum, yeni gelenlerin düşük seviyede eğitim almalarına neden

¹⁴ <https://www.dutchnews.nl/news/2019/11/more-money-needed-for-new-integration-system-local-councils-tell-minister/> Erişim:02.03.2020.

¹⁵ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32824-287.html#ID-911646-d36e82> Erişim:02.03.2020.

¹⁶ <https://www.dutchnews.nl/news/2019/11/more-money-needed-for-new-integration-system-local-councils-tell-minister/> Erişim:02.03.2020.

¹⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/06/27/evaluatie-van-de-wet-inburgering-2013> Erişim: 02.03.2020.

¹⁸ <https://www.dutchnews.nl/news/2018/07/government-to-overhaul-integration-process-admits-diy-approach-has-failed/> Erişim: 02.03.2020.

oluyor.

Sivik Entegrasyon yükümlülüğü, Hollanda gündeminde popülerliğini kaybetmeyen bir konu. Geçtiğimiz yıl Rotterdam Belediyesi, Türkiye vatandaşı göçmenlerin entegrasyon kursu zorunluluğu olmamasından dolayı bilhassa kadınların kurslara katılımını arttırmak adına “teşvik etmek” istediğini belirtmişti.¹⁹ Ayrıca Rotterdam Belediyesi 2021 tarihini beklemek istemediğini, entegrasyon ve dil kurslarının gelecek yıldan itibaren başlatılmasını istediğini açıkladı. Alder Bert Wijkens (VVD) yaptığı açıklamada “Her yıl 250 ila 350 Türk evlenmek için Maasstad’a geliyor ve Türkiye’den evlenmek için gelenlerin yüzde 90’ı kadın. Gelenler Hollanda toplumunu ve dilini bilmedikleri için toplumdan tecrit ediliyor. Ayrıca depresyonda olmaları ve aile içi şiddete maruz kalmaları durumunda dil bilmedikleri için zor durumda kalıyorlar” dedi.²⁰

2017 yılında De Telegraaf gazetesinin Bakan Koolmees ile yaptığı röportajda, Bakan entegrasyon politikalarının yanlışlığından bahsederek bu konuda düzeltmelere gidilmesini fakat kendisinin en iyiyi vademediği açıklamasında bulundu. Belediyelerin yeni gelenlerin eğitim seviyelerine göre tespit etme sorumluluğunun altını çizdi. Ayrıca Bakan, koalisyon anlaşmasının belediyelerin göçmenlere bakım, kira ve ayni yardım ödeneği verebilme ihtimalini içerdiğini ifade etmiş aynı zamanda gazetecinin ülke içinde gerginlikleri durdurmak için masaya yumruğun vurulup vurulmayacağı sorusuna kesinlikle cevabını vermiştir.²¹

Sivik Entegrasyon yükümlülüğü 2000 yılında çıkarılan Yabancılar Yasası ile uyum gösteriyor. Yasaya göre göçmenler, Hollanda’ya gelmeden önce kendi ülkelerinde uyum sınavlarını geçmekle yükümlü. Bu sınav, “geçici oturma izni” almak için bir koşul. Belirli bir sürecin geçmesinin ardından “sürekli oturma izni” elde etmek isteyen göçmenlerin entegrasyon kurslarından başarılı şekilde geçmesi gerekiyor.²²

¹⁹ <https://www.dagelijksestandaard.nl/2019/07/rotterdam-wil-vanaf-2020-turkse-migranten-stimuleren-tot-inburgering/> Erişim:02.03.2020.

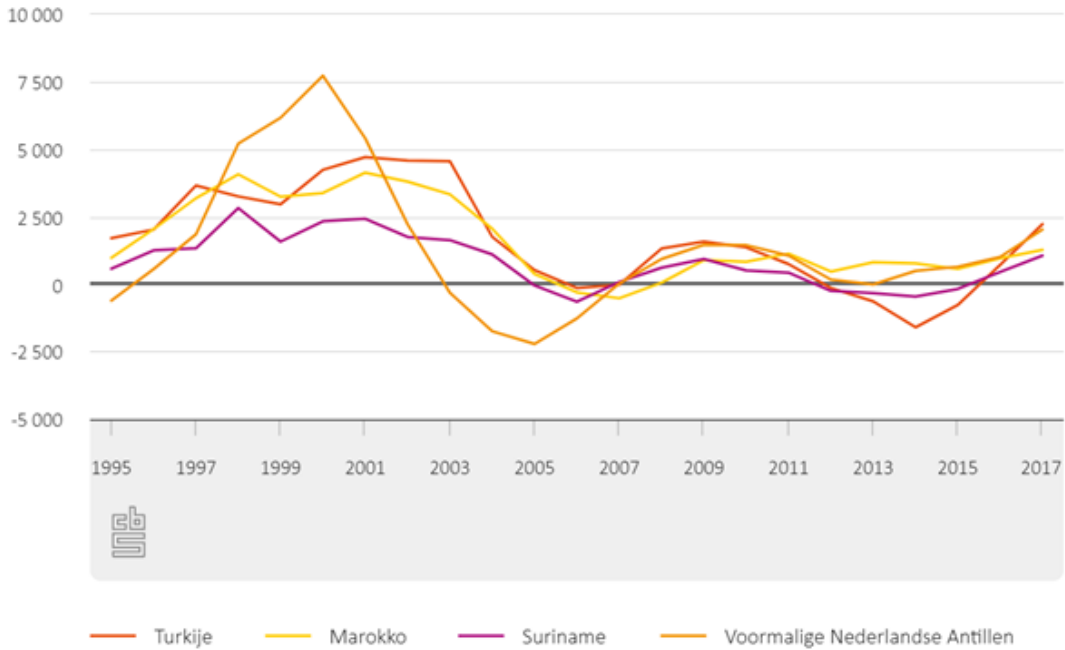
²⁰ <https://nos.nl/artikel/2293094-rotterdam-wil-dat-ook-turkse-gezinsmigranten-gaan-inburgeren.html> Erişim:02.03.2020.

²¹ <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1420285/taalles-vanaf-dag-eeen> Erişim:03.02.2020.

²² Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Motie van de leden Paternotte en Heerma

Hollanda'nın Temsilciler Meclisi (*Tweede Kamer*), Türklerin entegrasyon sürecine dahil olmamalarından rahatsız ve entegre olmadıkları sürece toplumla bütünleşemeyeceklerine inanıyor. Hollanda'da yaşayacak olan Türklerin toplumdan tecrit edilmemesi ve iş piyasasına aktif katılım için kursların gerekliliği Hollanda'nın en büyük gerekçesi olarak görülüyor. Yapılan açıklamalara bakıldığında Hollanda'nın ülkeye gelenlerden toplum ve dil bilgisi istemesinin gayet normal olduğu söylenebilir. Türkiye tarafından, Türk vatandaşlarının ev sahibi toplumda aktif olmaları da istenilen bir durum. Hatta uzun zamandır Hollanda'da yaşayan fakat hala kendini ifade etmekte zorlanan göçmenler düşünüldüğünde kursların gerekli olduğu söylenebilir.

Şekil 1 Doğum ülkelerine göre göç dengesi, batı kökenli olmayan en büyük dört grup

Kaynak: Hollanda İstatistik Bürosu, <https://longreads.cbs.nl/integratie-2018/bevolking/>, Erişim:04.03.2020.

Fakat Sivik Entegrasyon yükümlülüğünün diğer yüzü bu kadar masum değil. Yukarıdaki tabloda belirtildiği gibi Türkiye'den gidenlerin göç dengesi (net göç)

inburgering voor Turkse nieuwkomers, 4 Şubat 2020, s.3.

2.224. Bilhassa 2016 yılından itibaren Türkiye'den Hollanda'ya göç tekrar artmış durumda. 2019 Hollanda İstatistik Bürosu verilerine göre Hollanda'da 409.877 Türk yaşıyor.²³ Dolayısıyla Hollanda, Türkiye'den artan göç oranlarına karşı önlem alma çabasında ve Türkiye'den gidenlerin ülkeye entegre olamadığını öne sürerek hukuki yollarla kazanılmış muafiyet hakkını Türkiye vatandaşlarının elinden almaya çalışıyor. Aynı zamanda Hollanda'ya yaşanan göç hareketliliği Hollanda'yı göçmen politikasında daha sıkı önlemler almaya itiyor.

Bu sıkı politikalarından biri olan zorunlu entegrasyon sınavı en çok aile birleşimi için gidecekleri etkiliyor. Bu anlamda Türkiye vatandaşlarının aile birleşimi için gittiği göz önüne alındığında Hollanda'nın zorunlu entegrasyon sınavı için sunduğu gerekçeler geçerliliğini yitiriyor. Sınavı geçemeyen eşlerin bu süreçte psikolojik ve ekonomik anlamda yıpranması yüksek bir ihtimal. Sınav için gidilecek kurs maliyetlerinin 2011 öncesinde olduğu gibi gidecek olanlar tarafından karşılandığı düşünüldüğünde göç edecek olanlara mali bir yük getiriyor. Buna ek olarak Sivik Entegrasyon yükümlülüğü göçmen ve ailesi için Hollanda'da da finansal sonuçlar doğuruyor.²⁴ Hollanda'daki kurs ve Türkiye'deki Hollanda temsilciliklerinde yapılacak entegrasyon sınavının hem göçmen adaylar hem de Hollanda devleti için getirdiği finansal zorluğa rağmen bu kararın uygulanmaya çalışılması, kararın kamu yararından ziyade siyasi çıkarların gözetilerek alındığını gösteriyor. Ayrıca Türkiye'deki sınavlardan başarı elde eden göçmen adaylarının Hollanda'ya varınca Hollanda'nın beklediği anlamda uyum sağlayıp sağlayamadığı ayrı bir araştırma konusu. Hollanda henüz Zorunlu Entegrasyon Sınavları hakkında detaylı bir açıklama yapmadı. Ayrıca ne yazık ki Hollanda'nın bu girişimine yönelik Türk yetkililerin verdiği bariz bir tepki yok. Sürecin ne şekilde işleyeceği 2020 yılının sonlarına doğru netlik kazanacağı benziyor.

²³ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37325/table?ts=1583356863112>

Erişim:04.03.2020.

²⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2020/02/04/turkse-nieuwkomers-worden-inburgeringsplichtig> Erişim: 03.03.2020.

Bahar Cebe, Göç Araştırmaları Vakfı bünyesindeki Türk Diaspora Araştırmaları Merkezi'nde araştırma asistanıdır. Lisans eğitimini 2018'de İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlamıştır. Şu anda İstanbul Medeniyet Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. İlgi alanları tezine konu olan Hollanda'daki Türk diasporası ve Hollanda diasporası ve diaspora politikasıdır.